

ANTONINA SILVIA FRANDEȘ ANDONE

"Petru Maior" University of Târgu-Mureș

THE PROBLEM OF ALCOHOLISM IN THE INTER-WAR RELIGIOUS CALENDARS

Abstract: The editors of religious journals recurred in their articles on certain decadent manifestations, sins and vices, which degraded man's life and society's life as well, taking as an example the homilies of the Three Holy Hierarchs, concentrated on the principals of Christian moral and on their application in life.

The problem of alcoholism was permanent in calendars' pages, treated from varied perspectives, but having as a single goal the public stigmatization of those possessed by this suffering.

The Patriarch itself took a position in this matter. Bitterly he concluded that the number of pubs increased and he accused the authorities for bringing non-Romanian colonists (the Jews had most pubs) to exploit the natives.

Having in view that the great majority of villagers (as they were the main readers of calendars) were recently thought to read and had no experience in sophisticated readings, the editors of the calendars suggested as a main literary form the story or other literary genres inspired from the folklore.

Keywords: alcoholism problem, religious calendars, Christian morality, moralizing stories, inter-war period.

Redactorii periodicelor religioase au revenit neîncetat în articolele lor asupra unor manifestări decadente, păcate și vicii care descompuneau viața omului și a societății, luând ca pildă omiliile Sfinților Trei Ierarhi concentrate pe principiile moralei creștine și aplicarea lor în viață. Întâlnim mai des scrieri axate pe bogăția nedreaptă, cămătărie, beție, invidie și mânie.

Nelipsită în paginile calendarelor interbelice este problema alcoolismului, tratată din perspective variate dar având ca unică țintă stigmatizarea publică a celor stăpâniți de această patimă. Alcoolicii pot fi încadrați într-o categorie a marginalilor, ca și țiganii de altfel, pe care societatea refuză să îi accepte, considerându-i diferiți și periculoși.

Chestiunea alcoolismului era deosebit de importantă în perioada interbelică atâta timp cât i se consacrau frecvent articole în publicațiile religioase. *Calendarul Mureșului pe anul comun 1927* aduce în prim plan păcatul beției publicând trei articole succesive pe această temă: „Cine a iscodit rachiul?”, „Cam cât se bea la noi”, „Cum se apără alte popoare de primejdiile alcoolismului”. Se prezintă o statistică (sursa nu este precizată) îngrijorătoare a consumului de alcool din Ardeal: „40 kg de vinars, 12 kg de vin și 200 kg de bere” per locuitor pe an, exceptând copiii. De asemenea s-a constatat că numărul crâșmelor ajunsese la 20.000 iar cifra consumatorilor de alcool era cam de 1,5 milioane dintr-un total de 5 milioane de locuitori. În consecință alcoolismul este văzut ca principala cauză a stării materiale precare a majorității populației, îndeosebi a celei rurale, dar în același timp și a degradării lor spirituale.

Alcoolismul, fiind în esență o problemă socială, implică aspecte ce țin de istoria identificării naționale. Crâșmarii evrei erau portretizați ca personaje negative tipice: „aproape 3 din 4 părți străini, se îngrașă cu munca băută a bețivilor”.

Pentru a fi și mai elocventă această stare de fapt se aduce ca sprijin cartea „Împotriva beției” a Patriarhului Miron Cristea. Plin de amărăciune, patriarhul constata că numărul

cârciumilor a sporit atât în Ardeal cât și în Bucovina chiar cu concursul autorităților. Mai mult autoritățile amintite, catalogate „fără milă”, „au făcut adevărate colonizări de neromâni, care au început să exploateze pe autohtoni”. Referința se face tot la, care, prin tradiție se ocupau cu negustoria și cămătăria, starea lor materială superioară celei a majorității populației fiind pusă pe seama unor presupuse înșelătorii și hoții. Dovezi clare aduce în acest sens patriarhul Miron Cristea, informat la rândul său de subprefectul unui județ: în urma unor analize s-a dovedit că rachiul conținea var sau vitriol. Toate aceste atentate la sănătatea, starea socială și materială a românilor cu repercursiuni asupra integrității lor morale și spirituale, nu au putut fi trecute cu vederea de Biserica, care și-a exprimat vehement poziția. Cu durere se concluziona că neamul nostru era ruinat „cu precugetare”.

Drept urmare scumpirea băuturilor alcoolice era considerată binevenită ca măsură de reducere a consumului de alcool. Se recomandă adoptarea modelului altor popoare care s-au mai confruntat cu această problemă. Se amintește de eșecul american al prohibiției și se elogiază sistemul suedez de succes în stăvilirea beției. Acesta a acționat pe fondul unei populații cu un nivel cultural ridicat întrucât analfabetismul era eradicat și fiecare familie lectura frecvent pe lângă Biblie „tot felul de cărți, un călindar și câte o foaie săptămânală, ca să știe ce se întâmplă în lume și în țară.”¹

Conducătorii, preoții, învățătorii și medicii și-au unit forțele pentru a găsi soluții viabile pentru scăparea țării de plaga alcoolismului. După încercări nereușite, în 1909, în timpul unei greve muncitorești, s-a luat decizia opririi comercializării oricărei băuturi alcoolice și rezultatele au fost uimitoare. Ulterior medicul Ion Bratt a propus și promovat reglementarea vânzării de alcool. Legea prevedea următoarele: numai statul putea comercializa băuturi alcoolice; introducerea unei „cărți” pe baza căreia cetățenii peste 18 ani, care nu s-au îmbătat niciodată și nu au fost pedepsiți de justiție, puteau cumpăra alcool; în restaurante puteau comanda băuturi (maxim un litru) doar cei care comandau și mâncare. Deși astfel de demersuri au fost costisitoare pentru stat, reușita sistemului a compensat cheltuielile și a adus Suediei „cumințenia, fericirea și buna stare materială” râvnite și de alte țări. Autorul articolului recomandă autorităților române aplicarea unor măsuri similare pentru a face și țării noastre „un mare bine”.

Pornind de la ideea că locuitorii satelor în marea lor majoritate de-abia erau alfabetizați și nu aveau exercițiu în lecturi mai sofisticate, redactorii calendarelor propuneau ca formă predilectă povestirea sau alte genuri literare inspirate din folclor. Putem vedea astfel (pe aceeași temă) legende („Legenda rachiului”, „Cine a iscodit rachiul?”), povestiri („Stăpânul înțelept”), vorbe înțelepte, versuri („Cârciumarul și diavolul”).

„Legenda rachiului” are ca personaje centrale pe Sfântul Vasile și pe diavol. Această alăturare antagonică de forțe apare frecvent în povestiri.

În tradiția populară, Sfântul Vasile apare cu mai multe "chipuri". El este perceput ca având mare putere asupra diavolilor, cu rugăciunile sale scoțând duhurile rele și necurate din oameni, animale, locuințe bântuite și îndepărtând fermecele.

Având multe asemănări cu „Stan Pățitul” sau „Dănilă Prepeleac” din opera lui Ion Creangă, această legendă propulsează în conștiința cititorilor nu un personaj rupt din rândurile lor, ci o figură religioasă, cu autoritate morală, căreia românii îi aduceau o cinste deosebită. Cu toate acestea, plasarea sfântului în context, îl coboară direct în satul românesc, unde împrumută comportamentul și limbajul autohton.

De regulă, personajele malefice din lumea basmelor, în confruntarea cu oamenii, pierd bătălia. În basmele lui Creangă, ca și în majoritatea celorlalte creații de acest tip, specifice spațiului românesc, diavolul aparține celui de-al doilea tip demonic: diavolul ludic.

¹ Cum se apără alte popoare de primejdiile alcoolismului în *Calendarul Mureșului pe anul comun 1927*, Tipografia „Librăria Nouă”, Reghin, 1926, pp.71-72

Camuflarea răului vine sub formă de argat, așa cum în poveștile lui Creangă diavolul ia formă tot de slugă. Limbajul este similar, diavolul fiind identificat cu toate sinonimele care circulau în popor: „dracul”, „ucigă-l toaca”, „necuratul”.

Narațiunea debutează prin plecarea sfântului la târg în căutarea unui argat. Diavolul, plin de vicleșug, se oferă pentru această slujbă. Între cei doi se stabilesc termenii relației stăpân-argat, fără vreo suspiciune din partea sfântului atâta timp cât argatul își făcea datoria fără cusur. Câștigând încrederea stăpânului, diavolul-argat a găsit momentul prielnic să-și pună planul premeditat în aplicare: a plantat într-una din zile o livadă miraculoasă de pruni care l-a uimit până și pe sfânt cu rodnicia sa. Abundența fructelor a fost prilej de dărnicie căci, deși au fost împărțite cu generozitate tuturor, ele nu păreau a se termina. De aceea, tot diavolul, mimând ingeniozitatea, a venit cu ideea salvatoare de a prepara o „licoare care să mai înveselească sufletele bieților muritori”.² Primind aprobarea sfântului, indus în eroare de argatul credincios, diavolul a început a construi un sistem nemaivăzut, strămoșul cazanului de fiert țuică de mai târziu.

Și precum în orice poveste lucrurile depășesc granițele verosimilului, se spune că diavolul a mai ucis trei lighioane (un leu, un porc și o maimuță) pe care le-a aruncat să fiarbă împreună cu prunele. În lipsa Sfântului Vasile, necuratul a împărțit băutura peste măsură tuturor doritorilor. Întors acasă stăpânul îi găsi pe toți într-o stare de nedescris și vru să-l certe pe argat dar acesta se făcu nevăzut.

Această legendă nu spune doar cum s-a inventat țuica, ci explică și motivul discordiei arhicunoscute dintre diavol și Sfântul Vasile. Geneza *Molitifelor* sale (cele mai puternice rugăciuni ortodoxe de exorcizare) rezidă, potrivit legendei, în supărarea sfântului pe diavol tocmai pentru răul provocat de diavol oamenilor prin prepararea rachiului. La final se mai vine cu o lămurire: animalele fierte în băutura au avut scopul de a împrumuta din caracterul lor consumatorilor de alcool.

Iată cum, prin modalități literare de inspirație folclorică, Biserica încerca să transmită credincioșilor precepte morale și de conduită, arătându-le că alcoolul avea origini diavolești iar consumul nemăsurat al acestuia duce la dezumanizare.

Calendarul Mureșului propune o altă variantă de legendă cu aceeași tematică, prelucrată după Tolstoi. În acest caz protagoniștii sunt diavolul, un țăran sărac și Lucifer.

Țăranul a plecat la câmp doar cu o bucată de pâine. La amiază, ostenit și flămând, nu mai găsește pâinea. Necuratul o furase cu gândul că omul se va supăra și va înjura. Însă, spre necazul său, țăranul se sătură cu apă și în loc să blesteme, zise: „s-o mănânce sănătos”.

După cele întâmplate dracul se duse în iad și-i povesti lui Lucifer întâmplarea, care, îl acuză de incompetență și-i impune o perioadă de trei ani ca termen de ispitire și pierzanie a țăranului cu pricina. Neîndeplinirea acestei sarcini ducea la pedeapsă: scaldarea în apă sfințită. Speriat de această perspectivă, diavolul, a luat chip de flăcău și a intrat slugă la țăran. Obținând recolte bune omul, sfătuit de flăcăul-diavol, prepară rachiul din grâne. Totodată oamenii fură inițiați în consumul de alcool, fapt considerat de diavol ca o izbândă a sa. Diavolul, însoțit de căpetenia întunericului, au urmărit apoi comportamentul țăranului și a apropiaților lui , influențați fiind de băuturile consumate. Orice urmă de bună voință dispăruse fiind înlocuită de înjurături, răutate, viclenie, violență, într-un cuvânt degradare umană. În schimb sângele dobitocească ieșit la iveală, oamenii băutori comportându-se pe rând vicleni ca vulpile, turbați ca lupii, și-n cele din urmă josnici ca porcii. Diavolul a explicat că toate acestea erau urmările bogăției pentru că din excesul de bucate s-a făcut rachiul, iar cei bogați se gândeau mai mult cum să petreacă decât săracii. Diavolul a fost răsplătit pentru această „inventie” distrugătoare de oameni cu o funcție mai înaltă.

² P.Rădulescu, *Legenda rachiului* în „*Clujul românesc*”, *calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1926*, anul IV, Institutul de arte grafice, editura și librărie „Cartea românească” S.A., Cluj

Preoții vedeau în calendare un alt amvon de propovăduire a învățăturilor creștine și nu numai. *Predica pentru combaterea alcoolismului*³, al cărei autor nu este precizat, conține, pe lângă obișnuitele trimiteri la exemple biblice de abținere, ample informații despre efectele nefaste ale alcoolismului preluate din istorie, din presa internațională a vremii, din statistici universitare ori ale unor cercetători contemporani în domeniul medicinei.

Autorul pornește în demersul său de la cuvintele proorocului Isaia : „Vai celor ce umblă după beaură beaură, că vinul îi arde pe ei” (cap. V, v. 12) dorind astfel să tragă încă de la început un semnal de alarmă în ceea ce privește consumul exagerat de alcool, cu efecte devastatoare asupra sănătății trupești și sufletești a oamenilor. Se subliniază străduințele Bisericii din cele mai vechi timpuri de a sfătui prin paginile Sfintei Scripturi sau prin serviciile divine creștinii spre cumpătare și trezvie. Alte îndemnuri și porunci sunt amintite ca repere spirituale importante pentru o conduită abținătoare: „Ascultă fiule, nu fi beaur, că tot beaurul va săraci și tot amețitul se va îmbrăca în zdrențe”⁴, „Vin, cât să te îmbeți, să nu bei și să nu meargă cu tine în calea ta beaur”⁵ iar Sfântul Apostol Pavel îndeamnă pe creștini „ a nu se îmbeța cu vin” întru care este desfrânarea, ci a căuta să se umple de Duhul Sfânt.⁶ Deși urmările neascultării poveștelor Bisericii sunt cutremurătoare : focul (beaurii) îi „va arde pe cei ce umblă după beaură beaură mistuindu-i cu totul, încât doar țărână și pulbere să mai rămână pe urmele lor”⁷, totuși mulți membri ai Bisericii, inconștienți că flagelul alcoolului „nu-i înghite numai pe ei, ci își întinde mreșile nevăzute, dar cu atât mai fioroase, și asupra urmașilor”, continuau să se complacă în această situație.

O atentă analiză a efectelor consumului de alcool asupra nou născuților din Europa și din țara noastră configurează cea de-a doua parte a acestei predici. Ignoranța sau nepăsarea unor femei, consumatoare de alcool în timpul sarcinii sau alăptării, a avut drept consecință o cotă foarte ridicată a morbidității și mortalității infantile. Aici autorul pornește de la argumentele religioase și treptat le înlocuiește cu cele științifice. Se amintește episodul biblic când îngerul a vestit nașterea lui Samson și a oprit pe mama lui de la băutura pentru că numai astfel putea să se nască un copil zdravăn trupește și sufletește. Apoi aduce în sprijinul argumentației sale statistici naționale⁸ referitoare la rata mortalității infantile: o treime din totalul nou-născuților. Cauzele par a fi îngrijirea precară care li se acordă nou născuților dar mai ales afectarea gravă a sistemului imunitar din cauza alcoolismului părinților.

După cercetările întreprinse de „medici iscusiți” (se pomenește aici numele unui fost profesor al Universității din Cluj – Carol Lechner) s-a constatat că această plagă s-a extins și asupra elevilor. Concluzia la care s-a ajuns era că cei care nu consumau deloc alcool aveau rezultate mai bune la învățatură decât cei care „gustau” o dată sau de ori pe zi. Investigația a scos la iveală și pe cei care i-au îndemnat să consume alcool iar procentele sunt grăitoare în acest sens: 62% au fost îndemnați de părinți, 18,5 % au fost sfătuiți de medici și 19,5% de alte persoane. În acest caz autorul spune că preoții ar trebui să facă front comun cu părinții și școala și să-i prevină pe elevi referitor la consecințele consumului de alcool.

Mărturia medicului Clark din Londra cu privire la bolnavii din spitalul său aduce noi dovezi incriminatoare consumului de alcool: 7 din 10 pacienți sufereau din cauza alcoolismului, fapt ce-l îndemna să renunțe la profesia de medic pentru a lupta împotriva alcoolului.

³ *Predică pentru combaterea alcoolismului în Clujul românesc, calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1933, anul XI, Cluj, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, 1933, pp.81-92*

⁴ „*Pildele înțeleptului Solomon*”, capitolul XXIII, versetele 18-20

⁵ *Cartea lui Tovit*, capitolul IV, versetul 20

⁶ *Episola Sf. Ap. Pavel către Efeseni*, capitolul V, versetul 18

⁷ *idem*, capitolul V, versetul 24

⁸ n.n. nu se precizează anul și sursa

Un alt cercetător al fenomenului este medicul Bunge, profesor la Universitatea din Basel. Acesta numește alcoolul „otrava nervilor” întrucât cele mai mari „stricăciuni” se produceau asupra sistemului nervos al împătimiților de alcool. Sub influența băuturilor echilibrul sufletesc se tulbură iar simțul moral se tâmpește. Cu ajutorul alcoolului se trezesc instinctele josnice și pornirile păcătoase. S-a dovedit că 70% dintre criminali și alienați mintali provin din rândul nenorociților căzuți în patima beției. Pe lângă repercursiunile asupra sănătății individului mai grave sunt considerate consecințele asupra generațiilor viitoare care, potrivit învățaturii creștine, trebuie să ispășească păcatele strămoșilor.

Potrivit studiilor întreprinse, consumarea alcoolului ar fi fost deseori și cauza tuberculozei întrucât părinții alcoolici dădeau naștere unor generații predispuse la acest tip de boli.

Societățile de asigurare au prezentat la rândul lor rezultatele propriilor sondaje arătând că nu doar alcoolicii au de suferit ci și consumatorii unor cantități moderate de alcool erau amenințați să moară mai timpuriu.

Ca o concluzie tragi-comică la toate experiențele prezentate și la toate demersurile făcute redăm cuvintele profesorului Bunge de la Universitatea din Basel: „Oamenii beau, când se întâlnesc și beau, când se despărțesc. Beau când sunt flămânzi, ca să-și astâmpere foamea, și beau când sunt sătui, ca să-și întetească apetitul; beau când e frig ca să se încălzească și beau, când e cald, ca să se răcorească. Beau când sunt somnoroși, ca să le treacă somnul, iar când nu pot dormi, beau ca să adoarmă. Beau când sunt supărați și beau când sunt veseli. Beau la botez și beau la pomană...”⁹ Așadar consumul de alcool nu scăzuse ci, dimpotrivă, crescuse și se răspândise și în rândul femeilor și copiilor.

Se analizează în continuare beneficiile prohibiției americane pe mai multe planuri: sporirea depunerilor bancare, creșterea numărului asigurărilor de viață și nu în ultimul rând un randament mult mai crescut al muncii angajaților. Pe de altă parte averile bisericesti au crescut iar sarcinile societăților de binefacere s-au redus.

Pornind de la aceste realități, Harding, un fost președinte american, a recomandat compatrioților abstenența totală în speranța că pe viitor băuturile vor fi dispărut și din memoria americanilor. Dar, la doar câteva luni de la publicarea predicii din *Calendar* (aprilie 1933), președintele Roosevelt a abolit prohibiția, pentru a combate alt efect negativ – mafia.

Influențați de americani, și europenii s-au mobilizat în combaterea sistematică și bine organizată a alcoolismului, exemple dându-se sistemul din Suedia și tendințele prohibitive din Cehoslovacia.

În partea a treia se face o incursiune în istoria românilor, valorificându-se pilda dacilor convinși de preotul Deceneu să stârpească vița de vie de pe cuprinsul țării, din motive ce țineau mai mult de strategii de apărare decât pur morale. Dar faptul în sine era luat ca reper fundamental pe care apoi să poată construi pledoaria pentru creșterea calității vieții spirituale dar și materiale prin legiferarea consumului de alcool.

Presa transilvăneană din 1845¹⁰ pleda prin intermediul unor articole pentru reducerea alcoolismului. De această dată apelul se face către preoțime, recunoscută ca o autoritate cu mare putere de influență asupra poporului. Clerul este sfătuit să aplice prevederile unei circulare vlădicești, care cuprindea măsuri clare pentru orice situație care implica consumul de alcool.

⁹ *Predică pentru combaterea alcoolismului în Clujul românesc, calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1933, anul XI, Cluj, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, 1933, p. 86*

¹⁰ *Gazeta Transilvaniei, nr. 73, Brașov, 1845*

Având la bază principii duhovnicești și pedagogice, îndemnul vlădicești vizează consilierea cu mult tact a creștinilor „fără să întrebuițeze mijloace silnice, nici amenințări”¹¹ pentru ca cei în cauză să decidă prin liberă voință renunțarea la alcool. Mai mult, li se spune preoților să nu permită bețivilor să depună în biserică jurăminte pe care apoi nu le vor putea duce al îndeplinire, în schimb să profite de spațiul intim al spovedaniei pentru a dojeni părintește pe cei care nu puteau renunța la băutură. Un fapt mai neobișnuit pentru slujitorii Domnului ar fi fost întocmirea unei condici în care să țină evidența celor dornici să se lase de băutură și a băutorilor cumpătați. Ulterior ar fi trebuit trimise, din trei în trei luni, rapoarte forurilor ierarhice, cu privire la progresele făcute. Prin intervenții diplomate se va încerca limitarea consumului de băuturi alcoolice și-n alte circumstanțe strâns legate de obiceiurile creștine: botezuri, nunți și parastase. Pe data de 1 octombrie a fiecărui an ar fi trebuit organizată o serbare cu procesiune pentru a celebra pe cei care ar fi reușit să se dezbrace de patima băuturii.

Cu regret autorul constată că aceste măsuri nu s-au aplicat și țara noastră în loc să progreseze în intervalul de 80 de ani, scurs de la publicarea îndemnelor vlădicești și până la momentul redactării acestei predici, a ajuns în situația ca Sfântul Sinod să ceară intervenția statului pentru înfrânarea alcoolismului.

Alte date statistice, care să arate până unde s-a întins flagelul alcoolismului, sunt prezentate ca dovezi de netăgăduit ale eșecului profesional, morbidității și mortalității în România.

Se mai amintește faptul că cei care au dat primii alarma în combaterea beției au fost tot din cadrul Bisericii: în anul 1832 un cântăreț bisericesc a publicat o broșură cu titlul „Îndreptătorul bețivilor” iar în 1854 un protopop a tipărit cărticica „Înfricoșatele stricăciuni ale beuturii de vinars”.

După un secol de tatonări și încercări fără rezultat, Sfântul Sinod a decis în ședința din 23 februarie 1929 să ceară guvernului votarea unei legi pentru a împuțina numărul cârciumilor la orașe și la sate. De asemenea se cere implicarea obligatorie a tuturor factorilor de stat în susținerea acestei cauze nobile: „Numai așa, conlucrând cu toții, vom contribui la izbăvirea poporului de primejdia alcoolismului”.¹² Oricum Biserica își continua lupta și de una singură pentru că Sfântul Sinod a mai luat o hotărâre în aceeași ședință prin care se stabilea ca întâia duminică din luna iunie să fie zi de propagandă pentru temperanță și combaterea alcoolismului.

Predica se încheie cu apelul însuflețit către întreaga nație română de a se înrola în „lupta sfântă a desrobirii neamului românesc din patima beției”¹³. Ceea ce la prima vedere pare o problemă de ordin social, în care Biserica s-a implicat prin mijloacele-i specifice, are de fapt un substrat mult mai profund. Bătălia devine o luptă a sufletului contra trupului, o luptă a rațiunii luminate contra instinctelor întunecate, o luptă a lui Dumnezeu contra Satanei.

Preotul Gavril Câmpeanu dă expresie aceleași probleme sub o altă titulatură. El îi compară pe bețivi cu cei care suferă de diferite boli și-i cuprinde pe toți în aceeași categorie: „nefericiții satelor”¹⁴. Ambele categorii trebuie să inspire milă creștinilor adevărați, dar cei

¹¹ *Predică pentru combaterea alcoolismului în Clujul românesc, calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1933, anul XI, Cluj, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, 1933, p. 89*

¹² *Predică pentru combaterea alcoolismului în Clujul românesc, calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1933, anul XI, Cluj, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, 1933, p. 91*

¹³ *Predică pentru combaterea alcoolismului în Clujul românesc, calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1933, anul XI, Cluj, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, 1933, p. 92*

¹⁴ *Calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1926, anul IV, Cluj, Institut de arte grafice, editură și librărie „Cartea Românească” S.A., pp.85-86*

din prima categorie au nevoie, potrivit autorului, de toată puterea de convingere de a renunța la băutura. Dacă în cazul loviților de soartă ajutorul material era potrivit cu învățătura creștină referitoare la milostenia față de aproapele, în cazul bețivilor datoria credincioșilor era nu de a-i hrăni sau îmbrăca, ci de a le oferi sprijin moral pentru a se recupera moral.

O scurtă istorioară evidențiază urmările nefaste ale alcoolismului în familie într-o manieră foarte simplă. Un bețiv se îndrepta spre cârciumă pe timp de iarnă, înotând prin zăpadă. Privind înapoi observă pe copilul său cel mic urmându-l. Certându-l, bărbatul rămâne străfulgerat de răspunsul fiului său, și anume: „Nu te teme, tată dragă, eu pășesc pe urmele tale.” Conștientizând în acel moment faptul că el constituia, ca părinte, exemplul cel mai influent asupra copilului său, decise să se întoarcă acasă și să renunțe la obiceiul de a mai frecventa crâșma. De această dată Dumnezeu lucruse prin inocența fiului, care la rândul ei declanșase dragostea părintească și salvase sufletul aceluia tată.

Ca o variație pe aceeași temă este o transpunere în versuri „Cârciumarul și diavolul” (o scrisoare și un răspuns) a autorului Vichentie Mocanu. O vorbă populară denumește cârciuma „casa diavolului”, deci și asocierea cârciumarului cu diavolul pare un lucru arhicunoscut în mediul sătesc. Imaginea cârciumarului este contradictorie: cei avizi de alcool îl consideră omul potrivit la locul potrivit însă ceilalți, cu mintea mai lucidă, văd în el omul diavolului, angrenat în tot felul de nelegiuiri, ahtiat după câștig ilicit, nepăsător la soarta celor care-și cheltuiau și ultimul ban pe o băutura contrafăcută. Tocmai aceste aspecte reies din poezie: dorința de îmbogățire - „Vreau ca banii mei să crească, /Și să fac avere mare.”¹⁵, „Câștigavom de minune:/Tu suflete, eu dobânzi.”¹⁶; pactul cu diavolul - „Pentru ca să-mi reușească,/ Acest plan, și să merg bine,/ Am pus gând, o frate diavol,/ Să mă însoțesc cu tine.”, „Dragă frate Scaraoschi/Eu te rog frumos pe tine/Să primești cerea asta,/Ca să-ți dau sufletul din mine”¹⁷; nepăsarea față de cei din jur și folosirea lor pentru câștigul personal : „În crâșmă, tu adu-mi mie / Pe omul voinic, cinstit,/ Să ți-l fac în scurt să fie / Netrebnic, bolnav, smintit./ Să-mi aduci și pe nevasta/ Omului bun, gospodar,/Și-ai să vezi cum ea mi-aduce /Tot porumbul din hambar./Copiii or să-i rămâe/Goii pe drumuri și flămânzi,/...Fata care-i mai cinstită,/ Cu frică de Dumnezeu/ Ai s’o vezi cum strică lumea/ Și trage pe toți la rău./ Adu’n crâșmă pe oricine/ Și pe orice funcționar,/ Să se’nvețe la pahar/ Și pe urmă n’ai habar.”¹⁸; instigarea la rău sub orice formă: „Pentru că Hristos nu lasă/ Pe creștini a se’mbăta / Pe pereți am pus reclame,/Poftă la beut să dea./Am adus și lăutari / Ca bețivii să petreacă,/Și femei destrăbălate,/Plăcere ca să le facă.”¹⁹

Răspunsul diavolului punctează câteva repere ale planului malefic: „Ca-mpreună să lucrăm / Să-i băgăm pe toți la rău.”, „Într’un vas cu apă pune/Spirt metilic și ardei,/Cenușe și zaharină /Și vei face bani câți vrei./Vitriol să pui și var, /Și pe urmă n-ai habar./Ai să vezi atunci cum poți, / Ca să le iai banii la toți./Caută să fii mereu /Tot contra lui Dumnezeu./Fii cu inima’npietrită,/Ca să-i poți băga’n ispită”.

Abundența articolelor dedicate luptei împotriva alcoolismului dovedesc pe de o parte faptul că problema atinsese cote înalte de gravitate, iar pe de altă parte Biserica dorea cu ardoare să-și salveze credincioșii din ghearele acestui flagel, și-și mobiliza toată forța în această direcție.

Bibliografie

¹⁵ Vichentie Mocanu, *Cârciumarul și diavolul* în *Calendarul Vieța creștină*, Editura *Vieța creștină*, Kolozsvár – Cluj, 1942, p.133

¹⁶ idem, p.133

¹⁷ idem, p.133

¹⁸ idem, p.133

¹⁹ idem, p.133

- Biblia

Publicații:

- *Gazeta Transilvaniei*, nr. 73, Brașov, 1845.

Articole :

- *Cum se apără alte popoare de primejdiile alcoolismului în Calendarul Mureșului pe anul comun 1927*, Tipografia „Librăria Nouă”, Reghin, 1926.
- Mocanu, Vichentie , *Cârciumarul și diavolul în Calendarul Vieața creștină*, Editura *Vieața creștină*, Kolozsvár – Cluj, 1942 .
- *Predică pentru combaterea alcoolismului în Clujul românesc, calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul comun 1933*, anul XI, Cluj, Tiparul Tipografiei Eparhiei Ortodoxe Române, 1933.
- Rădulescu, P., *Legenda rachiului în „Clujul românesc”, calendarul Eparhiei Ortodoxe Române a Clujului pe anul 1926*, anul IV, Institutul de arte grafice, editură și librărie „Cartea românească” S.A., Cluj, 1925.